

Memo

nummer 1
datum 25 juli 2011
aan Erik Riphagen
van Michel Braad
kopie
project Vervolgonderzoeken Tull en 't Waal
projectnummer 239575
betreft Resultaten vervolgonderzoek vogels en vleermuizen

Aanleiding

Naar aanleiding van onze offerte d.d. 18 mei 2011 heeft u ons opdracht gegeven (d.d. 19 mei 2011) voor het uitvoeren van vervolgonderzoek in Tull en t'Waal. Het vervolgonderzoek was gebaseerd op de quickscan "natuurwaarden Tull en Het Waal" (oktober, 2010). In de quickscan wordt aangegeven dat strikt beschermde vleermuizen en de vogels; steenuil, gierzwaluw en huismus, in het plangebied mogelijk vast rust- en verblijfplaatsen hebben. Ook dient onderzocht te worden of de steenuil gebruikt maakt van het plangebied als foeragegebied.

Om te bepalen of de voorgenomen herinrichting van het plangebied een negatief effect heeft op deze beschermde soorten is het noodzakelijk om een vervolgonderzoek uit te voeren en om de aan- of afwezigheid vast te stellen.

Werkwijze

Het plangebied is door een deskundig ecooloog bezocht op 2 juni en 8 juli 2011. De weersomstandigheden waren tijdens deze veldbezoeken gunstig om waarnemingen te doen. Het bezoek op 2 juni is uitgevoerd in de vroege avond tot rond middernacht en het bezoek van 8 juli was een ochtendbezoek.

Vleermuizen

Conform het vleermuisprotocol 2011 (GaN & NGB) zijn twee bezoeken (2 x 2 uur) gebracht binnen de (kraam)periode 15 mei - 15 juli. Er is een avond- en ochtendbezoek gebracht aan het plangebied. Het ochtendbezoek was gericht op het waarnemen van invliegende (zwermdende) vleermuizen in het plangebied. Zwermgedrag in de ochtend rond zonsopkomst vergroot de trefkans van vleermuizen en kan de aanwezigheid van verblijfplaatsen/kolonies aanduiden.

Gierzwaluw en huismus

Ten behoeve van gierzwaluw is in de periode 15 juni – 15 juli twee inventarisaties uitgevoerd. Eén van de bezoeken is uitgevoerd in de avond vanaf circa 19:00 uur tot zonsondergang bij rustige weersomstandigheden. Dit is de methode welke is omschreven door Mertz (2005). Mertz beschrijft drie bezoeken in zijn methode. Gezien de waarnemingen in het veld is volstaan met twee bezoeken voor deze soort. Daarnaast is uitgegaan van tussenposen van 7 – 10 dagen, welke worden gehanteerd bij broedvogelmonitoring van SOVON (Van Dijk & Boele, 2011). Eén van de bezoeken is uitgevoerd voorafgaand aan het avondbezoek ten behoeve van de vleermuizen.

De veldbezoeken naar de huismus zijn voorafgaand aan het avondbezoek en aansluitend op de ochtendbezoek ten behoeve van vleermuizen en gelijktijdig met het onderzoek naar de gierzwaluw worden uitgevoerd.

Steenuil

Het voorkomen van de steenuil in het plangebied is onderzocht middels een avondbezoek op 2 juni (en ochtendbezoek 8 juli). Deze datum valt buiten de inventarisatieperiode (datumgrenzen 15 februari - 15 april) voor steenuilen zoals gehanteerd door SOVON (Van Dijk & Boele, 2011). Aangezien steenuilen zeer territoriaal zijn en ten tijde van het veldbezoek jongen hebben, is onderzoek goed mogelijk. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van audioapparatuur om steenuilen tot roepen aan te zetten (o.a. Beersma, Beersma & van den Burg, 2009). Hoewel het

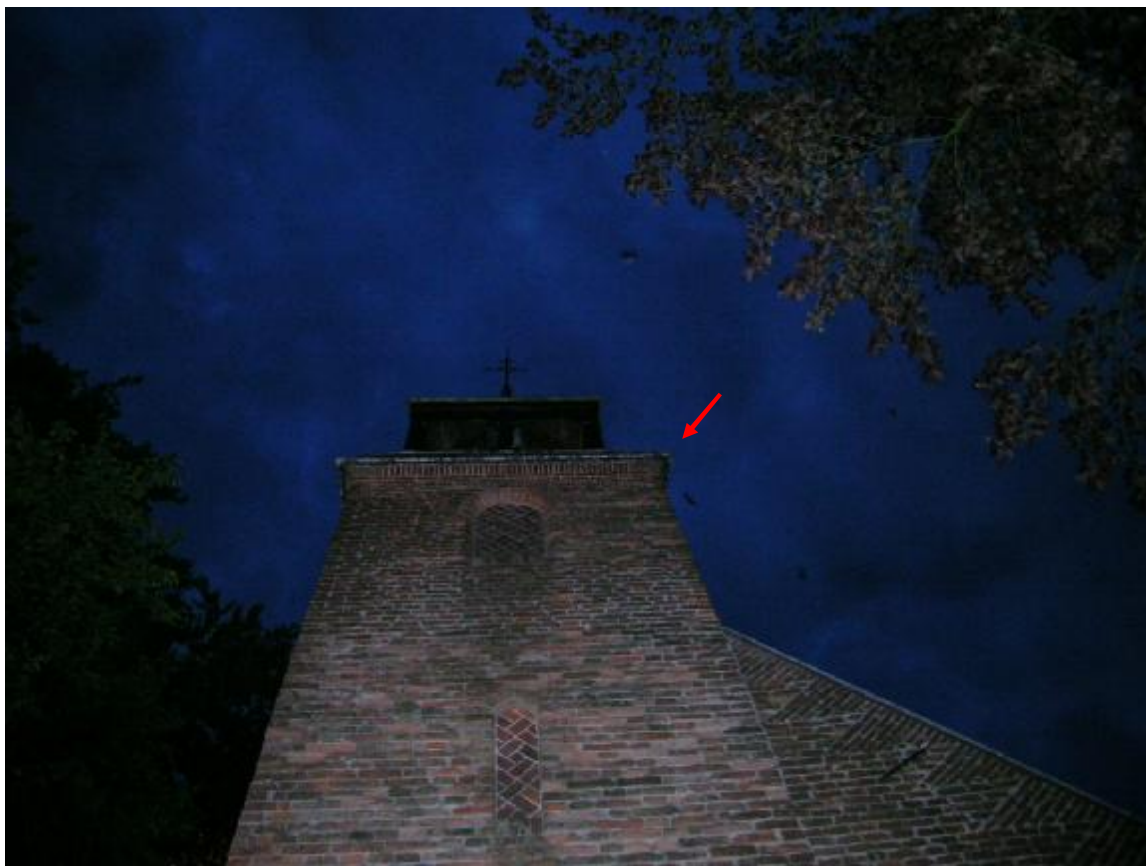
een eenmalige inventarisatie betreft is een goed beeld te krijgen van de verspreiding van de steenuil in het plangebied.

Resultaten

Vleermuizen

Tijdens het avondbezoek van 2 juni werd een groep van 4 - 5 gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen rondom de bomen langs de Kerkebogerd. Ook nabij de bebouwing langs de Kerkebogerd werd een groep van 4 - 5 dwergvleermuizen waargenomen. Deze vleermuizen waren vrij snel na zonsondergang in het plangebied aanwezig. Dit doet vermoeden dat zich in de omgeving een kolonie bevindt. Later die avond verplaatsten de foeragerende vleermuizen zich naar de (fruit)boomgaard, waar kortstondig werd gefoerageerd. Eén gewone dwergvleermuis werd waargenomen nabij het te slopen gebouw in het plangebied.

Tijdens het ochtendbezoek van 8 juli werd ruim één uur voor zonsopkomst enkele foeragerende dwergvleermuizen waargenomen nabij de bomen langs de Kerkebogerd. Het ochtendbezoek richt zich met name op invliegende en zwermde vleermuizen bij de opstallen en het gebouw. Rond 4:30 uur werd een grote groep dwergvleermuizen waargenomen rond het te slopen gebouw. Bij aankomst werd al snel duidelijk dat de zwermde gewone dwergvleermuizen zich concentreerden op de kerk en niet op het gebouw. De aantallen vleermuizen die zwermde wordt geschat op 20 - 30 vleermuizen. Om 5:05 uur waren alle vleermuizen, via een gat in het dak, de kerk ingevlogen. Het gaat hier vermoedelijk om een (kraam)kolonie. Uit de analyse van de geluidsopnames, die gemaakt zijn tijdens het bezoek, blijkt dat hier ook een Myotis vleermuissoort rondvlogt. Hierbij valt te denken aan soorten als de watervleermuis, meervleermuis en franjestaart. Het onderzoek om de soort te achterhalen loopt nog. Zie de bijlage voor waarnemingen van vleermuizen.

Figuur 1: Zwermende vleermuizen rond de kerk in Tull en 't Waal (rode pijl = invlieggat).

Gierzwaluw en huismus

Tijdens het onderzoek zijn geen gierzwaluwen en huismussen aangetroffen in het plangebied. Ook buiten het plangebied werden geen waarnemingen van deze soorten gedaan.

Steenuil

Ondanks herhaaldelijk afspelen van steenuilgeluiden werden geen steenuilen waargenomen. Ook de (fruit)boomgaard werd nadrukkelijk bezocht om foerageergebied aan te tonen. Hier werden ook geen steenuilen vastgesteld.

Effectbeoordeling

In het plangebied zijn geen vogels aangetroffen, vandaar dat de effectbeoordeling zich alleen richt op de vleermuizen. In het plangebied zijn met name gewone dwergvleermuizen foeragerend aangetroffen. De kolonie in de kerk behoort niet tot het plangebied waar de herinrichting zal plaatsvinden. De te slopen opstallen en gebouw werden hierbij niet gebruikt als verblijfplaats. Het is echter wel bekend dat, met name mannetjes, gebruik maken van gebouwen in de omgeving van een (kraam)kolonie. De mannetjes gebruiken deze locaties als paarverblijfplaats. Het is daarom ook van belang om het vervolgonderzoek voort te zetten om, conform het vleermuisprotocol 2011 (GaN & NGB), nogmaals twee bezoeken (2 x 2 uur) te brengen in de paarperiode (15 augustus - 15 oktober). Alleen op deze manier ontstaat duidelijkheid over het gebruik van het plangebied door met name vleermuizen.

Conclusie en aanbevelingen

Vleermuizen

Vleermuizen gebruiken het plangebied als foerageergebied. Net buiten het plangebied is in de kerk een (kraam)kolonie van (gewone) dwergvleermuizen aangetroffen. Deze kolonie ondervindt vooralsnog geen negatieve effecten van de herinrichting. De aanwezigheid van deze kolonie kan het gebruik van het plangebied, met name in de paartijd, voor vleermuizen doen wijzigen. Hierbij valt te denken aan het gebruik van de opstallen, het gebouw of de bomen als paarverblijfplaats. Aanbevolen wordt om middels twee bezoeken (conform vleermuisprotocol, 2011) inzichtelijk te maken. Op basis van deze informatie is een goed onderbouwde conclusie te trekken in het kader van de Flora- en faunawet.

Gierzwaluw en huismus

De gierzwaluw en huismus hebben geen vaste rust- en verblijfplaats in het plangebied in 2011. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is niet noodzakelijk.

Steenuil

De steenuil is tijdens het onderzoek in 2011 niet aangetroffen in het plangebied. De gebouwen (opstallen) en (fruit)boomgaard worden niet gebruikt als verblijfplaats of foerageergebied.

Aanbevolen wordt om het onderzoek naar steenuilen mee te nemen in het onderzoek naar paarverblijfplaatsen voor vleermuizen. Rond september worden jonge steenuilen uit het ouderlijk territorium verjaagd en oudere vogels moeten hun territorium verdedigen tegen deze jonge steenuilen. Dit heeft een verhoogde territoriale roepactiviteit tot gevolg. Dit biedt een kans om de aan- of afwezigheid van steenuilen aan te tonen in de omgeving van het plangebied.

Literatuur

Beersma, P., W. Beersma & A. van den Brug. Steenuilen. Roodbond Uitgeverij, derde druk.

Mertz, I.C., 2005. Brochure inventariseren van Gierzwaluwen, Gierzwaluwbescherming Nederland.

Van Dijk A.J. & Boele A., 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Bijlagen: veldbezoeken vleermuizen

